

Хромец В. Поиски законодательного решения признание результатов образовательной и научной деятельности украинских духовных заведений высшего образования.

Дискриминационные процессы, которым поддавались духовные высшие учебные заведения, продолжались в советское время, и это требовало изменения в независимой Украине. Активизация нормативных и общественно-научных процессов в 2012-2013 годах привела к значительным сдвигам в данной сфере. Работа Комитета Верховной Рады Украины по вопросам науки и образования, инициативной группы по решению этого вопроса имели ряд успешных действий, и в будущем это привело к принятию ряда нормативно-правовых актов по ликвидации дискриминации духовных высших учебных заведений. Эти аспекты и рассмотрены в представленной статье.

Ключевые слова: духовное заведение высшего образования, богословское образование, лицензирование, аккредитация.

Khromets V. The search for a legislative decision to recognize the results of educational and scientific activities of Ukrainian spiritual institutions of higher education.

The discriminatory processes experienced by the religious higher education institutions continued during the Soviet period, and this required its correction in Independent Ukraine. The intensification of regulatory and socio-scientific processes in 2012-2013 led to significant shifts in this area. The work of the Committee of the Supreme Council of Ukraine on Science and Education, and the initiative group on the resolution of this issue had a number of successful actions, and in the future led to the adoption of a number of normative legal acts that eliminated discrimination of religious higher educational institutions. These aspects are considered in the article presented.

Keywords: spiritual institution of higher education, theological education, licensing, accreditation.

Романкова Л.

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОГО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

У статті актуалізовано інтенсивну розбудову європейського освітнього простору. Проаналізовано вплив європейського врядування на сферу освіти. Розглянуто економічну програму розвитку «Європа-2020» – стратегію, яка містить сім основних перспективних напрямів відновлення Євросоюзу. Вказано на підвищення якості професійної освіти й навчання, на узгодження

політики професійної освіти з національними, регіональними та місцевими стратегіями економічного розвитку країн-членів ЄС.

Ключові слова: становлення, Європейський освітній простір, стратегія, модернізація європейської освіти, система вищої освіти.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Європейський простір освіти і науки на сьогодні інтенсивно розбудовується. Про це свідчить матеріал, поданий у офіційних документах ЄС і низці публікацій, присвячених переважно проблемам поширення Болонського процесу на інші країни європейського співтовариства. Це підтверджує, наприклад, І.Грицак у колективній монографії «Модус державно-громадського управління освітою» [1].

Далі звернемось до першоджерела, в якому йдеться про те, що європейське врядування має безпосередній вплив на сферу освіти. Це підтверджується взаєминами базової інституційної «четвірки» ЄС: Європейської Комісії, Ради, Європейського Парламенту, Суду ЄС як ключових суб'єктів європейського врядування. В основі їхньої повсякденної діяльності лежить політична воля, базована на експертній думці про надзвичайно важливий чинник майбутнього розвитку світу, яким стають освіта, наука, розвиток нових технологій та сільського господарства. Освіта, на глибоке переконання європейських науковців, політиків, управлінців, громадських та інших діячів, має стати основою національної безпеки, і ті країни, які вважають освіту та науку стратегічним резервом свого розвитку, матимуть образ успішної країни третього тисячоліття.

Саме з таких міркувань Європейська Комісія на початку березня 2010 року оприлюднила грандіозну економічну програму розвитку на десять років під назвою «Європа-2020» [2], яка містить цілий комплекс стратегічних цілей. Основною метою програми є «освітній, тривалий та інтегровальний розвиток» з кращим координуванням національних та європейської економіки.

Метою статті є вивчення особливостей становлення сучасного європейського простору.

Отже, І. Грицак зазначає, що Європейський Союз надає важливого значення реалізації освітнього і навчального напрямку Стратегії ЄС «Європа-2020», який полягає в оновленні та вдосконаленні системи вищої освіти в країнах-членах ЄС, підтверджує його конкретними діями. Зокрема, підготовлене й опубліковане ще у вересні 2011 року Повідомлення Єврокомісії щодо стану системи освіти в Євросоюзі передбачає якісну модернізацію цієї сфери шляхом упровадження

інноваційних підходів, збільшення інвестицій у галузь освіти, у т.ч. професійно-технічної освіти, з метою формування кваліфікованого ринку праці, створення робочих місць, підвищення рівня зайнятості серед молоді за рахунок нової програми ЄС «Еразмус+». Це відбувається в контексті досягнення ще однієї з головних цілей Стратегії ЄС «Європа-2020», суть якої полягає у зменшенні безробіття та бідності й водночас зростанні екологічно чистої і високотехнологічної економіки.

На думку багатьох експертів, нова стратегія «Європа-2020» покликана витягнути країни-члени Європейського Союзу із кризової круговерті, видається більш виваженою та наближеною до дійсності, що зробить її в процесі реалізації більш ефективною, ніж попередня Лісабонська стратегія. Її вироблення в процесі клопіткої роботи тривало багато місяців, що передбачало проведення ретельних аналізів та залучення досвідчених європейських фахівців.

Європейська стратегія розвитку «Європа-2020» містить сім основних перспективних напрямів відновлення Євросоюзу, а саме:

- 1) створення так званого «інноваційного союзу», що відчинить двері науці та новим технологіям;
- 2) покращення системи освіти;
- 3) розвиток цифрового ринку та інтернету;
- 4) перехід на ресурси відновлюваної енергії;
- 5) покращення підприємницького середовища Євросоюзу;
- 6) модернізація ринку праці;
- 7) модернізація європейської платформи для боротьби з бідністю [2].

Як видно з цих основних напрямів розвитку, центри ваги пропозиції Єврокомісії базуються на таких вимогах: «від досліджень до розвитку», «від вищої освіти і тривалого навчання до підвищення економічного зростання», покращення суспільно-політичної інтеграції, а також – на вимозі застосування екологічно чистих технологій.

Реформа системи освіти в ЄС залишається головною темою порядку денного засідань Ради міністрів ЄС з питань освіти та навчання. Так, у лютому 2014 року Рада міністрів дійшла спільної згоди щодо необхідності спрямування інвестицій в освіту та професійну підготовку, а також доручила Європейській Комісії опрацювати відповідні фінансові механізми. Висновки Ради під умовною назвою «Переосмислення в освіті» визначають пріоритетні напрями реформи освітньої галузі з особливим акцентом на покращенні загальних навичок та підвищенні професійної підготовки та компетенції слухачів і викладачів.

Крім того, висновки підкреслюють важливість підвищення якості професійної освіти й навчання, а також необхідність узгодження політики професійної освіти з національними, регіональними та місцевими стратегіями економічного розвитку країн-членів ЄС. Зокрема, державам-членам рекомендується зосередити професійну освіту і навчання на сферах, які враховують потенційні потреби регіонів ЄС та в яких відчувається брак кваліфікованих кадрів; запровадити курс освітніх програм для низько кваліфікованих кадрів за допомогою навчання без відриву від виробництва; оптимізувати навчальний процес із професійної перепідготовки шляхом впровадження дистанційного навчання, передбачивши необхідне програмне та методичне забезпечення.

Досягненню цілей у реформуванні європейської освіти повинна сприяти, як свідчить І. Грицак, «нова комплексна освітня Програма ЄС «Еразмус+» на період до 2020 року, яка об'єднує такі колишні програми, як: «Безперервне навчання», «Еразмус Мундус», «Темпус», «Жан Моне», «Леонардо да Вінчі», «Молодь у дії» та ін. Закладена в основу програми ідея полягає у формуванні концептуально нових підходів держав-членів ЄС з метою якісного оновлення системи освіти, підвищення продуктивності вищих і професійно-технічних навчальних закладів, забезпечення якісної вищої освіти та професійної підготовки фахівців, що відповідали б потребам європейського ринку праці» [1].

Специфіка реакції ЄС на потребу становлення економіки знань як складової Світового суспільства знань полягає в комплексному підході до розбудови одночасно Європейського простору вищої освіти (European Higher Education Area, EHEA) і Європейського простору наукових досліджень (European Research Area, ERA) у єдину наднаціональну конструкцію – «Європу знань» – «... як незмінний чинник соціального та гуманітарного розвитку, необхідний компонент об'єднання європейської людності»[3]. Йдеться про базову трансформацію освіти і науки як суспільних інституцій, що мають змінюватися відповідно до викликів інформаційної цивілізації, яка розвивається.

Досягнення суттєвого поступу на шляху створення Європейського простору вищої освіти для країн-учасників виявляється завданням різної складності внаслідок значних розбіжностей у рівнях соціально-економічного розвитку. Але процес усе ж набирає сили в міру реалізації учасниками основних завдань, визначених Болонською декларацією [4]:

- запровадження системи легкозрозумілих і порівнюваних ступенів, зокрема шляхом введення додатку до диплома;
- введення двоциклової системи вищої освіти – двоступеневого (бакалаврату) і післяступеневого (магістратури) циклів;
- встановлення кредитної системи за типом ECTS як адекватного засобу сприяння найширшій географічній мобільності студентів;
- сприяння мобільності шляхом подолання перешкод для фактичного переміщення студентів;
- підтримка загальноєвропейської співпраці в гарантуванні якості через розробку системи порівнюваних критеріїв і методологій;
- сприяння обов'язковим загальноєвропейським вимірам у вищій освіті, зокрема в питаннях розробки навчальних програм, між інституційної співпраці, схем мобільності та інтегрованих програм навчання, професійного вишколу та досліджень.

З другого боку, розгортання Європейського простору наукових досліджень також вимагає від країн-учасниць здійснення певних обов'язкових кроків [5]:

- розробки механізмів формування інституційних мереж: поліпшення середовища для приватного інвестування в науку, для дослідницьких та інноваційних партнерств і високотехнологічних стартових проєктів;
- заохочення розвитку «відкритого методу координації» як еталона для національної науково-інноваційної політики та високошвидкісної транс'європейської комунікаційної мережі;
- вживання заходів з метою підвищення мобільності дослідників;
- запровадження загальноспільнотної системи патентування.

Таким чином, мегапроєкт «Європа знань» – це загальноєвропейська відповідь глобальним викликам інформаційної цивілізації, який передбачає досягнення «...трьохстрижневих цілей: розвиток особистості, розвиток суспільства, розвиток економіки» [6]. Досягнення зазначених цілей вбачається у визнанні фундаментальної ролі системи освіти і професійної підготовки у формуванні умінь та навичок для успішної реалізації особистості в інформаційному суспільстві.

Нагадаємо, що участь у розбудові континентального простору освіти бере близько 50 країн світу, які відповідним чином мають модернізувати параметри власних, тобто національних, підпросторів освіти.

Основна проблема реалізації Європейського знанневого проєкту полягає, як зазначає Р. Вернидуб, «в інституційній площині: впровадженні ідей спільного європейського простору освіти і науки в

конкретних вищих навчальних закладах, ставленні до проекту їх керівництва і викладачів. Саме на рівні університету має відбуватися безпосереднє поєднання двох паралельних процесів – створення європейського простору вищої освіти і європейського простору наукових досліджень. Тому успішність реалізації обох проєктів лягає на плечі кожного конкретного викладача університету» [3].

За твердженням Марека Квіска, «без чіткої підтримки з боку викладацького складу університетів загальної програми реформування та її реалізації, що досягне рівня кожного факультету в кожному університеті, Болонський процес може провалитись, особливо в країнах, що не належать до «старого ЄС» (ЄС-15). Якщо академічну спільноту не вдасться переконати в нових перевагах і можливостях, які відкриває цей процес, він зупиняється» [3].

Традиційні моделі університету (французька і німецька) в сучасних умовах доповнилися моделями дослідницького університету, які стали провісниками розвитку постіндустріального суспільства – суспільства знань, яке опирається на пошук і поширення знань – симбіоз дослідницької й навчальної діяльності.

В епоху інформатизації високу ефективність професійної підготовки демонструють університети дистанційної форми навчання – «мегауніверситети», «мережіві університети», які використовують переваги електронного навчання. «Інформаційні технології – це проривний напрям і для традиційного університету за умови вивірності стратегічних рішень та відповідної концентрації ресурсів», – цілком слушно констатує Р. Вернидуб [7].

Висновки. Отже, сучасний європейський освітній простір розбудовується, набирає сили і є завданням різної складності внаслідок розбіжностей у рівнях соціально-економічного розвитку країн, які повинні модернізувати параметри власних, національних підпросторів освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Модус державно-громадського управління освітою: монографія / Міністерство освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова; за науковою ред. В.П. Беха; редкол.: В.П. Бех (голова), Н.В. Крохмаль (заст. голови) [та ін.]. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – С. 122.
2. Європейська стратегія розвитку «Європа – 2020» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/research/iscp/pdf/newapproach_en.pdf

3. Брызгалова С.И. Формирование в вузе готовности учителя к педагогическому исследованию: теория и практика: монография / С.И. Брызгалова. – Калининград: КГУ, 2004. – 360 с.
4. Алексюк А.М. Педагогіка вищої школи України. Історія. Теорія: Підручник / А.М. Алексюк. – К.: Либідь, 1998. – С. 137.
5. Винославська О.В. Інтеграція педагогічних та інформаційних технологій у просторі вищої освіти / О.В. Винославська, Г.О. Козлакова // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології. – 2009. – № 1. – С. 123-130.
6. Ветров Ю. Подготовка преподавателей к использованию ИКТ: актуальные проблемы / Ю. Ветров, Д. Сомов, С. Печерская // Высшее образование в России. – 2007. – № 8. – С. 40-44.
7. Вернидуб Р.М. Наука і освіта у просторі педагогічного університету: монографія / Р.М. Вернидуб. – Київ-Херсон : Видавець Гринь Д.С., 2014. – С. 60.

R E F E R E N C E S

1. Modus derzhavno-hromadskoho upravlinnia osvitoiu: monohrafiia / Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy, Nats. ped. un-t imeni M.P. Drahomanova; za naukovoju red. V.P. Bekha; redkol.: V.P. Bekh (holova), N.V. Krokmal (zast. holovy) [ta in.]. – K.: Vyd-vo NPU imeni M.P. Drahomanova, 2015. – S. 122.
2. Yevropeiska stratehiia rozvytku «levropa – 2020» [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://ec.europa.eu/research/iscp/pdf/newapproach_en.pdf
3. Bryzghalova S.Y. Formyrovanye v vuze hotovnosti uchytelia k pedahohycheskomu yssledovaniyu: teoryia y praktyka: monohrafyia / S.Y. Bryzghalova. – Kalynynhrad: KHU, 2004. – 360 s.
4. Aleksiuk A.M. Pedahohika vyshchoi shkoly Ukrainy. Istoriia. Teoriia: Pidruchnyk / A.M. Aleksiuk. – K.: Lybid, 1998. – S. 137.
5. Vynoslavska O.V. Intehratsiia pedahohichnykh ta informatsiinykh tekhnolohii u prostori vyshchoi osvity / O.V. Vynoslavska, H.O. Kozlakova // Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia, pedahohiky ta psykholohii. – 2009. – № 1. – S. 123-130.
6. Vetrov Yu. Podhotovka prepodavatelei k yspolzovaniyu YKT: aktualnye problemy / Yu. Vetrov, D. Somov, S. Pecherskaia // Vysshee obrazovanye v Rossyy. – 2007. – № 8. – S. 40-44.
7. Vernydub R.M. Nauka i osvita u prostori pedahohichnoho universytetu: monohrafiia / R.M. Vernydub. – Kyiv-Kherson: Vydavets Hryn D.S., 2014. – S. 60.

Романкова Л. Особенности становления современного европейского образовательного пространства.

В статье указано об интенсивном развитии европейского образовательного пространства. Проанализировано влияние европейского управления на сферу образования. Рассмотрена экономическая программа развития «Европа-2020» – стратегия, которая содержит семь основных перспективных направлений восстановления Евросоюза. Акцентируется внимание на повышении качества профессионального образования и обучения, согласовании политики профессионального образования с национальными, региональными и местными стратегиями экономического развития стран-членов ЕС.

Ключевые слова: становление, Европейское образовательное пространство, стратегия, модернизация европейского образования, система высшего образования.

Romankova L. The specifics of building a modern European education area.

The article discusses the rapid development of the European Education Area. The author analyzes the impact of European governance on the education sphere and explores «Europe 2020», a strategy which proposes seven flagship initiatives to ensure the recovery of the European Union. The author emphasizes the importance of improving professional education standards and aligning professional education policies with national, regional and local economic development strategies of EU member states.

Keywords: development, European Education Area, strategy, modernization of European education, higher education system.

Чаплинский В.

ФОРМИРОВАНИЕ АКАДЕМИЧЕСКОГО БОГОСЛОВИЯ В ВСО ЕХБ В 1997-2005 ГОДЫ

В работе дана характеристика процессов, происходящих в образовательной среде вузов ВСО ЕХБ, представлено содержание теологического образования. Формирование системы этого образования является внешней предпосылкой и условием развития теологии в Украине. Работа представляет первое в отечественном религиоведении систематизированное исследование современного образования в украинском ЕХБ. Для исследования привлечен широкий круг разнообразных источников, позволяющих рассмотреть происходящие процессы в духовном образовании ВСО ЕХБ, как на организационном уровне, так и на уровне религиозной мысли. Проводя, религиоведческое исследование, мы открываем условия адаптации религиозных сообществ к изменениям социальных и политических условий их существования. Раскрыто взаимодействие традиций и инноваций в